

AMOS Protocol

Medicijntoediening en medisch handelen op school

Herziene versie 12 september 2017

Inhoud:

Inleiding

- 1. Een leerling wordt ziek op school**
- 2. Medicijntoediening in reguliere situaties**
- 3. Het verrichten van medische handelingen**
- 4. Medicijntoediening en medische handelingen in noodsituaties**

Bijlagen:

- 1) Noodformulier**
- 2) Afspraken met betrekking tot medicijntoediening en medisch handelen op school**
- 3) Richtlijnen bij calamiteiten t.g.v. medicijntoediening of medisch handelen op school**

Inleiding

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om hoofdpijn of buikpijn, die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is.

Ook krijgen scholen steeds vaker het verzoek van ouders om hun kind door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. En in toenemende mate wordt er werkelijk medisch handelen van leerkrachten verwacht, zoals het geven van sondevoeding, toedienen van injecties, het prikken van bloedsuiker en dergelijke. Met de komst van passend onderwijs is het mogelijk dat nog meer basisscholen met deze vragen te maken krijgen.

Met het oog op de gezondheid van leerlingen is het van groot belang dat personeelsleden in dergelijke situaties zorgvuldig handelen en over de vereiste bekwaamheid beschikken.

Medicijntoediening en het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Personeelsleden en schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze foute handelingen of vergissingen civielrechtelijk en in sommige gevallen ook strafrechtelijk aansprakelijk gesteld kunnen worden. Vanwege dit risico vindt AMOS het niet verantwoord om haar personeelsleden medicijnen te laten toedienen of medische handelingen te laten verrichten. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders en de school kan die niet overnemen.

In dit protocol wordt aangegeven hoe personeel op de AMOS-scholen in voorkomende situaties kan handelen. Het gaat daarbij om de volgende situaties:

- een leerling wordt ziek op school
- toediening van medicijnen in reguliere en noodsituaties
- medische handelingen in reguliere en noodsituaties.

Uitgangspunt van dit protocol is dat er geen medicijnen worden toegediend aan leerlingen en dat er geen medische handelingen worden verricht door personeelsleden.

De algemene richtlijnen in dit protocol vormen de basis voor het handelen op alle AMOS-scholen. AMOS-scholen kunnen, binnen de kaders van dit protocol, aanvullende specifieke handelingsprotocollen ten aanzien van bepaalde aandoeningen (bijvoorbeeld epilepsie) hanteren.

Bij de totstandkoming van dit AMOS-protocol is gebruik gemaakt van de twee model-protocollen *Medicijntoediening en medische handelingen op scholen* van de PO-Raad en van het protocol *Medische handelingen* van Stichting Kind en Onderwijs in Rotterdam. Verder is bij de totstandkoming de *Expertgroep voor kinderen met een medische of revalidatiehulpvraag in het regulier basisonderwijs* van het Samenwerkingsverband Amsterdam Diemen geraadpleegd en zijn in het protocol aanbevelingen verwerkt van de AMOS-adviesgroep Onderwijs & Innovatie en het Klein Directeuren Overleg.

1: Een leerling wordt ziek op school

Als een leerling ziek wordt op school moet de leerkracht direct bepalen hoe hij/zij handelt. Het komt regelmatig voor dat een leerling 's morgens gezond op school komt en tijdens de lessen last krijgt van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan een leerling bijvoorbeeld door een insect gestoken worden. Een leerkracht verstrekt dan soms – zonder toestemming of medeweten van ouders - medicatie zoals paracetamol of Azaron. Een probleem daarbij is dat leerkrachten over het algemeen niet deskundig zijn om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden.

Uitgangspunt is: **er worden géén medicijnen toegediend (ook geen medicijnen die zonder doktersrecept te verkrijgen zijn) en een leerling die ziek wordt, gaat naar huis.**

Hierbij worden de volgende stappen gevolgd:

- a) De leerkracht of administratie neemt direct contact op met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen? Wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden? Moet een medewerker nu direct met het kind naar de huisarts of het ziekenhuis?). Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. De leerkracht zal in zo'n situatie moeten inschatten of er een (huis-)arts geraadpleegd moet worden.
- b) Zorg dat tijdens het organiseren van opvang voor de zieke leerling, hij/zij niet alleen blijft.
- c) Zoek informatie over de leerling op in de leerling-administratie en ga na of er speciale (medische) notities zijn betreffende deze leerling.
- d) Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn kan bijvoorbeeld een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te observeren. Bij de inschatting dat een diagnose van een arts vereist is, bel dan met de huisarts van de leerling of een huisartsenpost in de buurt en als die niet te bereiken zijn, met 112 over hoe verder te handelen.
- e) Informeer de schoolleiding

Uitgangspunt is: men handelt zo zorgvuldig mogelijk en conform het protocol. Dit is aan alle personeelsleden uitgereikt en aan ouders beschikbaar gesteld.

Enkele zaken om op te letten in geval van ziekte of pijn:

- toename van de pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust of afnemen van alertheid).

Tips:

- Zorg ervoor dat de waarschuwingstelefoonnummers van ouders/verzorgers in de leerlingenadministratie staan en jaarlijks worden geactualiseerd.
- Zorg voor een verantwoordelijke voor het invoeren van wijzigingen als ouders dit doorgeven via directie of administratie.
- Zorg ervoor dat deze telefoonnummers vóór in de klassenadministratiemap staan zodat de leerkracht deze direct ter beschikking heeft.
- Neem in deze lijst ook bekende gegevens met betrekking tot allergieën en medicijngebruik op die door de ouders gemeld worden bij aanmelding.
- Maak van levensbedreigende zaken (bijvoorbeeld een noten- of bijensteekallergie) een aparte en duidelijk zichtbare vermelding op de lijst.
- Omdat het vervoeren van een zieke of gewonde leerling risico's met zich kan brengen is het raadzaam na te gaan of het in zo'n situatie mogelijk is een ambulance te laten komen.

2. Medicijntoediening in reguliere situaties

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens de schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, adhd-medicatie of antibiotica. Ouder(s)/verzorger(s) kunnen aan schoolleiding of leerkracht vragen deze medicijnen toe te dienen.

AMOS neemt hierin het volgende standpunt in:

- **Op school worden geen medicijnen toegediend door personeelsleden. Dit geldt ook voor medicijnen die niet door een arts zijn voorgeschreven, zoals paracetamol. Ouders/verzorgers weten dat zij voor medicijntoediening aan hun kind geen**

personeelsleden kunnen inschakelen. Zij worden hier op gewezen bij inschrijving. Indien leerlingen medicatie nodig hebben dienen de ouders/verzorgers of de leerling zélf zorg te dragen voor inname van deze medicatie. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd en dergelijke) worden vastgelegd (zie bijlage 2).

- De ouders/verzorgers zijn verantwoordelijk voor de aanwezigheid van voldoende medicatie en het beheer daarvan. Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. De medicijnen worden in een afgesloten ruimte/(koel-)kast bewaard. Medicijnen worden in geen geval bewaard in het bureau van de leerkracht. Het gevaar bestaat dan immers dat leerlingen de medicijnen kunnen meenemen.
- Tijdens buitenschoolse activiteiten zoals schoolreis of schoolkamp gaat één van de ouders/verzorgers of een door de ouders aangewezen persoon (geen schoolpersoneel) mee om zorg te dragen voor inname van de medicatie, indien de leerling niet zelf zorg kan dragen voor inname van de medicatie.

3. Het verrichten van medische handelingen

Medische handelingen

Het is van groot belang dat chronisch of langdurig zieke kinderen en kinderen met een handicap zoveel mogelijk gewoon naar school kunnen gaan. Soms hebben deze leerlingen onder schooltijd medische zorg nodig, zoals het toedienen van sondevoeding of het meten van de bloedsuikerspiegel in geval van diabetes. **Medische handelingen worden op de AMOS-scholen niet door schoolpersoneel uitgevoerd.** Dit ter bescherming van het personeel dat niet voor het uitvoeren van deze handelingen is opgeleid. Ouder(s)/verzorger(s) zijn verantwoordelijk voor het organiseren van medische handelingen. Deze kunnen bijvoorbeeld door Stichting Thuiszorg of door de ouder(s)/verzorger(s) zelf op school worden uitgevoerd. Hiertoe kunnen afspraken met de school worden vastgelegd (zie bijlage 2). Kinderen waarbij medische handelingen verricht moeten worden tijdens schooltijd kunnen dus mogelijk wel toegelaten worden tot de school. Voorwaarde is dat goede afspraken gemaakt kunnen worden met medici, paramedici of thuiszorgorganisatie en dat bevoegde en bekwame beroepskrachten de bovengenoemde handelingen op school komen verrichten.

Eenvoudige handelingen

Behalve de hierboven genoemde medische handelingen kunnen op school ook zgn. 'eenvoudige handelingen' aan de orde zijn. Hierbij gaat het om 'huis-, tuin-, en keukenhandelingen' in niet-acute situaties, zoals het verzorgen van schaafwondjes, het plakken of verwijderen van pleisters en het aanleggen van een mitella ter ondersteuning van

een pols die pijnlijk is na een val. Dergelijke eenvoudige handelingen kunnen in principe zonder problemen door leerkrachten uitgevoerd worden, echter meestal wel door instructies op te volgen over hoe te handelen volgens de EHBO-regels. Het bestuursstandpunt ten aanzien van medische handelingen op school geldt niet voor deze eenvoudige handelingen. De hier genoemde eenvoudige handelingen mogen door schoolpersoneel op de AMOS-scholen worden uitgevoerd.

4. Medicijntoediening en medisch handelen in noodsituaties

Voor leerlingen voor wie het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een medicijn toegediend te krijgen, bijvoorbeeld een injectie in geval van een notenallergie, of een allergische reactie op wespen- of bijensteken, wordt bij de inschrijving door ouders en schoolleiding vastgelegd onder welke omstandigheden medicijnen moeten worden toegediend of medische handelingen moeten worden verricht. Door dit zorgvuldig vast te leggen is voor iedereen duidelijk wat gedaan moet worden en wie waar verantwoordelijk voor is.

De ouders/verzorgers verklaren dat zij:

- de school volledig en naar waarheid hebben geïnformeerd en voegen een verklaring van de behandelend arts met betrekking tot het betreffende kind bij;
- het initiatief nemen om met de personeelsleden de wijze van toediening van het noodmedicijn te bespreken¹;
- het initiatief nemen om minimaal eens per drie maanden de stand van zaken met deze personeelsleden te bespreken;
- bij de start van een nieuw schooljaar contact op zullen nemen om de stand van zaken opnieuw te bespreken;

¹ Over het verzekeren van het risico dat deze personeelsleden lopen wordt door de verzekeringscontactpersoon (Raetsheren van Orden B.V.) het volgende aangegeven:

“Onder de aansprakelijkheidsverzekering is dekking opgenomen voor het verrichten van medische handelingen. In artikel 2.12 van de voorwaarden is deze dekking als volgt omschreven:

Meeverzekerd is de aansprakelijkheid van verzekerden voor schade voortvloeiende uit activiteiten die vallen onder de wet BIG indien de leerkracht, die deze activiteiten verricht, door een medicus behandelingsbekwaam is verklaard.

Bij het verrichten van een medisch handeling dient een medewerker/leraar dus vooraf geïnstrueerd te zijn door een medisch specialist en door deze persoon behandelingsbekwaam verklaard te zijn.”

- direct contact op nemen met de school bij veranderingen met betrekking tot de medische conditie van de leerling, het medicijn of bij verandering van de manier waarop het medicijn toegediend moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd;
- ervoor zorgen dat voldoende medicijnen in de oorspronkelijke verpakking met etiket, voorschrift en de naam van de leerling op school aanwezig zijn;
- zelf letten op de vervaldatum van de medicijnen.

De directie van de school verklaart dat zij:

- er zorg voor draagt dat alle betrokkenen over de werkwijze zijn geïnformeerd en geïnstrueerd.

Mocht een leerling niet goed reageren op een acut medicijn of mocht er onverhoopt toch een fout gemaakt worden bij de toediening van het medicijn, dan moet direct met de huisarts, het ziekenhuis of 112 en met de ouder(s)/verzorger(s) gebeld worden. Volg bij een ernstige situatie de richtlijnen in bijlage 3.

Let op:

In medische noodsituaties wordt van iedere burger geacht dat hij of zij naar beste weten en kunnen helpt. Er is sprake van handelen in een noodsituatie als plotselinge geneeskundige hulp dringend noodzakelijk is en die niet tijdig van een bevoegde te verkrijgen is. In dergelijke situaties dient altijd 112 gebeld te worden.

Tot slot:

Dit protocol is bedoeld om AMOS-scholen richtlijnen te geven over medicijntoediening en medisch handelen. Mocht naleving van dit protocol echter tot zeer onwenselijke c.q. onhoudbare situaties leiden, dan dient contact opgenomen te worden met het bestuursbureau. Het is in ieder geval niet toegestaan om, zonder uitdrukkelijke toestemming vanuit het bestuur, van dit protocol af te wijken.\

Bijlage 1: Noodformulier (bijlage bij inschrijfformulier school)

Het is mogelijk dat uw kind tijdens de schooluren ziek wordt of gewond raakt. In zo'n geval zal school altijd contact opnemen met ouder(s)/verzorger(s) opnemen. Als niemand te bereiken is, zal de leerkracht beoordelen of uw kind afzondering en rust nodig heeft. Bij twijfel zal altijd een arts geconsulteerd worden. De leerkracht dient geen medicijnen toe (ook geen medicijnen die zonder doktersrecept te verkrijgen zijn, zoals pijnstillers).

Naam leerling:

.....

Geboortedatum:.....

Naam ouder/verzorger (tevens eerste waarschuwingsadres):

.....

Telefoon thuis:

Mobiel:.....

Telefoon werk:.....Mobiel:.....

Naam, adres, woonplaats van de huisarts:

.....

Telefoon huisarts:.....

Te waarschuwen personen, indien eerste ouder/verzorger niet bereikbaar is:

1. Naam:

Relatie tot de leerling: (bijv. vader, tante, buurvrouw)

Telefoon thuis:..... Mobiel:.....

Telefoon werk:.....Mobiel:.....

2. Naam:

Relatie tot de leerling: (bijv. vader, tante, buurvrouw)

Telefoon thuis:..... Mobiel:.....

Telefoon werk:.....Mobiel:.....

Mijn kind is overgevoelig/allergisch voor de volgende zaken:

- MEDICIJNEN

Naam:

- ONTSMETTINGSMIDDELEN

Naam:

- SMEERSEL TJES tegen bijvoorbeeld insectenbeten

Naam:

- PLEISTERS:

Naam:

- VOEDINGSMIDDELEN:

Naam:

- OVERIG:

Naam:

Het is voor de gezondheid van uw kind van groot belang dat bovenstaande gegevens actueel zijn. U als ouder(s)/verzorger(s), bent verplicht de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons op school zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat alle noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn.

Ondertekening door ouders/verzorgers:

Naam:

Ouder/verzorger van:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 2: Afspraken met betrekking tot medicijntoediening en medisch handelen op school

Ondergetekenden (ouder(s)/verzorger(s) en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van een zogenaamde 'medische handeling' en/of het toedienen van medicijnen op school bij:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Postcode en plaats:

Naam ouder/verzorger:

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon huisarts:

Naam specialist:

Telefoon specialist:

Afgesproken is dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school zullen worden uitgevoerd en/of de voor hem/haar noodzakelijke medicijnen zullen worden toegediend door de vader/moeder/een derde² (géén personeelslid van de school/het schoolbestuur),

namelijk (naam):

telefoonnummer:

Deze medische handeling en/of medicijntoediening bestaat uit:

-

En is nodig vanwege de ziekte/aandoening:

-

De medische handeling / medicijntoediening moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijdstippen:

om uur om uur

om uur om uur

OF:

De medische handeling / medicijntoediening mag alleen worden uitgevoerd / toegediend in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie etc.)

.....
.....

Verder is afgesproken dat:

- de medische handeling / medicijntoediening plaats kan vinden in de volgende ruimte:
.....
- als degene die de medische handeling zou verrichten of de medicijnen zou toedienen niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij de school daarover zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten of de medicijnen zou toedienen, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder/verzorger telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding en
- de ouder(s)/verzorger(s) bijhouden of de medische handeling / medicijntoediening op de juiste tijd en wijze plaatsvindt;

Eventuele aanvullende opmerkingen/afspraken:

.....
.....

Het is voor de gezondheid van uw kind van groot belang dat bovenstaande gegevens actueel zijn. U als ouder(s)/verzorger(s), bent verplicht de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons op school zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat alle noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn.

Aldus is afgesproken:

Plaats:

.....

Datum:

.....

Ouder/verzorger:

Naam:

.....

Handtekening:

.....

Namens de school:

Naam directeur:

.....

Handtekening:

.....

Bijlage 3: Handelen bij calamiteiten t.g.v. medicijntoediening of medische handelingen

Richtlijnen voor schoolpersoneel bij een calamiteit ten gevolge van:

- het toedienen van medicijnen aan een leerling in een acute situatie;
- het uitvoeren van een medische handeling in een acute situatie

Richtlijnen:

- Laat de leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer de leerling goed en probeer hem of haar gerust te stellen. Waarschuw zo snel mogelijk een bedrijfshulpverlener (BHV'er) voor bijstand.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van de leerling.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of medische handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en, indien van toepassing: welke fout is gemaakt.
- Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken), zoals:
 - Naam van de leerling
 - Geboortedatum
 - Telefoonnummer van ouders en andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - Naam en telefoonnummer van huisarts/specialist
 - Ziektebeeld waarvoor medicijn of medische handeling nodig is.
- Bel de ouders en bij geen gehoor de andere, door de ouders aangewezen persoon:
 - Leg duidelijk uit wat er is gebeurd.
 - Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gezegd/gedaan.
 - Geef in geval van ziekenhuisopname door naar welk ziekenhuis de leerling is gebracht.